

Tekintsük a $CGCED = X$ számot és magát a szorzandó $ABCD = Y$ -t szokásos részletszorzatoknak és $HFBBBJ = Z$ -t szorzatnak. Nem állhat a szokás szerint $10X + Y = Z$, mert a 6-ik oszlopban $J \neq D$, tegyük fel hát, hogy Z a $10X$ és Y -ből kivonással készült. Így a szorzó egy kerek tízesnél 1-gyel kisebb szám, tehát $F = 9$, az illető megtakarította a 9-es jeggyel való szorzást. Ekkor viszont X -ben $(E + 1)Y$ -t kellett képeznie.

Ha feltevésünk helyes, akkor a séma alulról fölfelé tekintve a $Z + Y = 10X$ összeadást mutatja; kövessük ezt a továbbiakban. Ebben $J + D = 10$, a 6-ik oszlop 1 maradékot ad át az 5-ik oszlopnak. Hasonlóan a 3-ik, majd a 2-ik oszlopból is maradéknak kell feljönnie, tehát $G = 0$ és $C = H + 1$.

X és Y utolsó jegye egyezik, tehát különbségük, ami Y -nak E -szerese (kiírva nem látható), 0 jegyre végződik. Ez a 0 a $D \cdot E$ szorzat egyes helyi értékű jegye.

$G = 0$ folytán $D \neq 0$ (és természetesen $E \neq 0$), ezért D és E egyike 5, másika páros. Nem lehet azonban $D = 5$, mert ez $J = 5 = D$ -re vezetne, ezért $E = 5$ és D páros.

Most már egyrészt $F = 9$ folytán $A < 9$, $Y < 9000$, másrészt $X = 6Y$ folytán $X < 54000$, tehát $C \leq 5$, és $E = 5$ folytán $C \leq 4$.

X -nek $E = 5$ -ös, vagyis páratlan jegye a 4-ik oszlopbeli $B + B = 2B$ -ből csak úgy adódhat ki, ha az 5-ik oszlopból maradék jön fel; éspedig vagy $B = 2$ -vel, vagy $B = 7$ -tel.

Másrészt az 5. oszlopban $B + C + 1$ értéke legalább 12, mert a legkisebb szabad páros jegy a 2. Ez most már csak $B = 7$ és $C = 4$ -gyel lehetséges, amiből tovább $D = 2$, $J = 8$, $H = 3$ és a 3-ik oszlop alapján $1 + B + A = 10 + C$ -ből $A = 6$.

Mindezek az értékek különbözők, és a sémába helyettesítve a feltevés szerinti fogással elvégzett szorzás helyes. Feltevésünk következményei nem vezettek ellentmondásra, így valószínű, hogy a $6742 \cdot 59 = 397778$ szorzásról volt szó, és az illető 59 helyett „1 híján 60-nal” szorzott, munkája kb. a felére csökkent.

Ez a fogás pl. 599-tel, 5999-cel való szorzásnál is használható, de még így is elég szűk az alkalmazási lehetősége.

Strobl Ilona (Budapest, Móricz Zs. g. II. o. t.)